

P A R S I.

Obligatio I. Parochi.

Pascere Oves doctrinâ.

C A P U T I.

Instructio rudium.

Q. 1. *Qua obligatio Parochi docendi rudes?* **10**
R. esse obligationem sub mortali instruendi rudes in ijs, quæ ad salutem pertinent. Ità Suar. de Relig. tom. 2. l. 2. c. 16. n. 7. Tolet. l. 5. c. 5. n. 4. Sà. v. *Parochus*, Sanchez, Castropalao, cum torrente. In alijs verò, quæ sub mortali populus scire non tenetur, leviter peccabit non docendo, si negligentia diuturna non sit, neque assidua, sed brevis. Ità ijdem.

Q. 2. *Unde colligatur tanta obligatio?* **11**
R. ex lege Divina, Naturali, & Ecclesiastica. Divina patet ex verbis Christi: *Euntes ergo docete omnes gentes.* Matth. 28. v. 19. Quæ Verba, licet dicta sint Apostolis, concernunt tamen etiam successores. Sicut enim Christus regi voluit Ecclesiam Apostolorum tempore per Apostolos, ità succedentibus temporibus eam regi voluit per successores. Suar. de Relig. tom. 3. l. 1. c. 17. n. 5. Naturalem exhibent fructus beneficij pastoralis, de quo Apostolus 1. Cor. 9. v. 13. *qui in sacrario operantur* (non dixit, qui in sacrario sunt) *qua de sa-*

homiliarum boni
 quæ pastores se
 in altera vita ex
 Matth. 25. v.
 a spes, & gaudi
 me vos ante Du
 in adventu E
 E contra inn
 ejici in tenebras
 Ille, cui Di
 omnia est, etiam
 die vivens at
 mar, cum omni
 ut, perit. Di
 pl. c. 20. Tot
 re quotidie repi
 homicida non
 namentem 1. Jo
 id in animatum
 Greg. hom. 11.
 cad obligatio
 illam.

PARS

crario sunt, edunt. Ecclesiastica multiplex est, ut irritus sit conatus ejus, qui cuncta paucis complecti voluerit. Legatur una Synodus Trid. Sess. 5. c. 2. de refor.

12 Q. 3. An excuset à docendi obligatione Auditorum paucitas? R. negativè, dummodo aliqui adsint, adhuc urgebit obligatio: quia quæ obligatio urget quoad omnes, urget etiam quoad singulos, compensatque satis labores unus etiam, qui è sermone proficit. Instituendus proinde sermo sic, ut plures alliciat, sic attemperandus, nè deterreat. Huc conferent industriæ, quas amor ovcularum ingeniosus sæpe non difficulter subministrat.

13 Q. 4. An ab eadem obligatione excuset Auditorum inattentio? R. negativè: an enim, qui seminat, seminare idcirco non pergit, quòd aliqua nonnunquam grana ventus impetuosior secum auferat? pro uno, quod perijt, alia plurima in terram cadunt, & fructus uberimos proferunt. Ordinanda sic est sacra allocutio, ne longitudine, vel materiæ respectu auditoris improportione tardium, & ex hac inattentio generetur. Cavendum quoque, nè in distractos, garrientes &c. Orator exardescat; monendi moneantur, extra concionem, si noscantur; ignoti, si expedire videretur, moneantur publicè, sed modestè.

Q. 5. An excuset nullus ex predicatione apprensus fructus? R. negativè, prædicatio est debitum spirituale determinatum, & idè reddendum est, etiamsi non videatur profectus;

Etus, inquit Abul in Matth. tom. 5. c. 1. *Pastor medicus est à quo cura exigitur, non curatur, si omnia fecit, ut sanaret, peregrini medicus partes suas.* S. Ber. l. 4. de confid. c. 2.

Q. 6. *An excuset negotiorum multitudo, & 15 gravitas?* R. negativè. Sive enim illa sacra sint, sive profana, id quod est caput obligationis Parochialis, serpentinâ prudentiâ præprimis tuendum. Sacra, ut confessionum exceptio, excursio ad infirmos &c. tanta non sunt, ut tempusculum, si, prout convenit, quod dicendum, jam paratum est, nequaquam docendo faveant; profana verò, & caduca sacris, & æternis sunt postponenda non est æquum nos derelinquere Verbum DEI, & ministrare mensis. Act. 2.

Q. 7. *An excuset docendi imperitia?* R. 16 negativè. Imò Pastor, qui hoc motivo doctrinam negligit, geminum reatum contrahit; unum ob damnum, & perniciem, quam suo silentio affert populo, alterum ob ejus silentij causam, ignaviam, & negligentiam. *Sacerdos, cui dispensatio Verbi commissæ est, etiam si sanctè vivat, & tamen perditè viventes arguere aut erubescat, aut metuat, eum omnibus, qui eo tacente perierunt, perit; & quid ei proderit non puniri suo, si puniendus est alieno peccato,* inquit S. Prosper, consentientibus SS. Greg. Hil. Isid. Chrysoft. &c. Quòd si eloquentiâ destituitur, sensu verba abundant. Moneta, dummodo justî ponderis sit, non rejicitur, licèt effigiem Principis ad amulsimã expressam non

non habeat. Si risus timetur ; etiam Arcopagus risit Apostolum , qui si formidasset iridentes , non pervenisset Apostolus ad Credentes.

- 17 Q. 8. An excuset consuetudo nunquam , aut raro docendi ? R. negativè ; nulla enim consuetudo vim legis obtinere potest , contra Divinam , ait Angal. 1. 2. q. 97. a. 3. ad 3. Consuetudo sine veritate vetustas erroris est , ait S. Greg. Mor. 1. 22. c. 16.
- 18 Q. 9. Quid agendum Parocho , si munus docendi ei reddatur moraliter impossibile ? R. defectum supplendum per alios , ut debito inexcusabili , quemadmodum loquuntur Canones Apostolici apud Zonaram , satisfiat.

C A P U T II.

De modo in Sacris Concionibus adhibendo.

- 19 Q. I. An Dominicis , & festis Pastor in concionibus Verbum DEI obligetur proponere , & exponere R. affirmativè ; mandat enim id ipsum Trid. multis locis , ac præsertim Sess. 5. de refor. c. 2. ubi sic : *Archi-Presbyteri , Plebani , & quicumque Parochiales , vel alias curam animarum habentes Ecclesias quocunque alio modo obtinent , per se , vel per alios idoneos , si legitimè impediti fuerint , diebus saltè[m] Dominicis , & Festis solenniter plebes sibi commissas pro sua , & earum capacitate pascant salutaribus verbis , docendo , qua scire omnibus necessarium est ad*
salve

salutem, annunciando eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut penam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant. Ex quo colligitur, graviter peccatum Pastorem, qui diutius hoc prædicandi munus ommitteret. Quantum autem tempus ad mortale requiratur, colligi potest ex eodem Trid. quod censuris etiam jubet cogi eos, qui muneri suo trium mensium spatio moniti defuerint.

Q. 2. *Quomodo Verbum Dei in concionibus proponendum?* R. ut gladius Verbi insignia edat specimina, pertingens usque ad divisionem animæ, ac spiritus ad Hebr. 4. v. 12. dividendo videlicet partem hominis brutam ab illa, quæ spiritualis est, Pastor industriâ ex parte sua cōferre debet, delectum videlicet materiæ, & ejus tractandi rationem, quibus ut gratia virtutis addat, pijs affectibus hæc identidem est imploranda.

Q. 3. *Quis materia delectus potissimum adhibendus?* R. materiam optimam, utilissimamque contineri laudatissimis Catecheticois institutionibus. Quæ quidem duplicis generis esse potest, alia, quæ ad usum spectat, alia, quæ in cognoscendo consistit. Quæ ad mores rectè instituendos pertinet, & quæ tradit, quid Christiano homini fide sit tenendum. Huc spectat monitum utilissimum S. Francisci Xaverij teste Tursell. l. 6. *Non se ipsum, sed Christum Crucifixum Concionator predicet. Concionatoris præcipuum munus est.*
audi-

auditori delictorum suorum quam maximum incutere dolorem, & certissimis, sempiternisque inferorum suppliciis, ante oculos propositis, eum à flagitijs deterrere; Sathana quoque artes, insidias exponere, quæ vulgi quoque imperiti intelligentia potius, quam admiratio excipiat.

22

Q. 4. "Quid circa primi generis materiam observandum? R. In explicandis certis fidei dogmatibus, salutaribus quidem, sed subtilibus curandum, nè proponantur nimis generatim, sed explicentur similitudinibus, comparationibus popularibus, & ad vulgi captum factis. In exemplo: si quis AA. dixerit, gratiam sanctificantem talem esse qualitatem, quæ mirum animæ splendorem, & agendi grandia vim conciliat: rectè quidem dicit; parùm tamen rudis populus veritatem intellectu percipiet. at si subjunxerit, quòd, sicut ferrum, tamen si naturâ suâ frigidum, & rubiginosum, ac flecti nescium, mox tamen, ut ardenti fornaci injicitur, ita ignescit, ut jam non ferrum, sed ignis videatur, fitque illico pellucidum, tractabile, & ad formam quamvis recipiendam idoneum; ita etiam naturâ suâ frigida anima, ac imperfecta in agendo, mox, ut Divinæ gratiæ virtute donata fuerit, diversam naturam sic induat, ut nullò se negotiò attollat ad producenda opera summè ardua, & omnes naturæ vires excedentia. Non verò solùm dicat, sed etiam efficiat, ut, re intellecta, moveantur Auditores ad tantum bonum sol.

sollicitè inqu
cut exemplis
bulis non loqu
inde apud
bus sunt en
occurrant, &
inferent.

Q. 5. Quid
dendum? R.
natur, necesse
& modum doce
tes boni comp
Pater, occasi
placet infirmul
dis pariter: i
dicatur? quis
remota? Pater
cometur, &
te minus ma
Q. 6. Quid rudes
cionis peccat
Lap. in Ep.
parere, &
dum enim et
percipere pot
cum manduc
suscipit. P
fundamentalit
tant, & dilu
per, nè concio
una acerbè n
preit, ut ij.

solicite inquirendum. Morem huic docuit exemplô suô ipse Christus, qui *sine parabolis non loquebatur* Matth. 13. v. 34. Proinde aptæ tales parabolæ è probatis Authoribus sunt excerpendæ, quæ dein in tempore occurrant, & ad similes excogitandas animum informant.

Q. 5. *Quid in morum institutione sit artem. 23*
dendum? R. ut materia hæc utiliter proponatur, necesse est ad singularia descendere,

& modum docere, quo seu mali fugiantur, seu boni comparentur. In exemplo: docet Pastor, occasiones pravas esse fugiendas: explicet insimul, occasiones alias esse *remotas*, alias *proximas*: item quæ, & quales proximæ dicantur? quis modus eas evadendi? quæ remotæ? Parvulis frangendus panis est, ut comedatur, & proficit, cui non fracto, robustæ minùs maxillæ mandendo impares sunt. Quòd rudes non pauci absque fructu concionis pereant, rationem assignat Corn. à Lap. in Ep. Joan. c. 2. *quia parvuli petiêrunt panem, & non erat, qui frangeret eis.* Factum enim est, ut vel quid panis sit, non satis percipere potuerint, vel si perceperunt, modum manducandi necessarium nequaquam didicerint. Præterea curandum est, ut, quæ fundamentalia sunt, sæpius per annum repetantur, & dilucidentur; cavendo tamen semper, nè concio vertatur in Satyram, & vitia nota acerbè nimis proponantur, neque tam patulè, ut ij, qui illis notati sunt, signis qui-

bus?

busdam indigentur : Hæc enim AA. potius exacerbant , & avertunt , quàm ad bonum impelunt. Demum ad utilitatem Auditorum plurimum confert , si materia priùs meditando discutiatur , videaturque , quid , & quando in his , aut illis circumstantijs dicere expediat ? quo populus maximè egeat ? ad quid perdiscendum præprimis capax sit ? Hinc exigua persæpe utilitas est aliorum conciones memoriâ addiscere , & populo proponere ; tum quia materia populo huic non est accomoda ; tum quia non attingit circumstantias præsentis , quibus populo succurrendum ; tum quia stylus altior est , & vulgo minùs ad captum deservit. Studium itaque Pastoris sit , ut , dum similibus utitur , quæ convenientiora sunt , excerpatur , & quod necessarium videret , studiosè simul , & utiliter pro populi sui fructu addat.

CAPUT III.

De modo instituendi parvulos.

24 **Q.** I. *Qua materia parvulis tradenda ?* R. eam pariter esse duplicem , aliam , quæ in cognoscendo , aliam , quæ ad usum , & vitam hominis Christiani dignè instituendam pertinet.

Q. 2. *Quanam sit illa materia , quæ parvulis est cognoscenda , & sciri necessaria ?* R. parvulos præprimis docendos esse dogmata fidei , quæ basis sunt cæterorum. Talia sunt , quæ
neces-

necessaria sunt
delicta de DE
ob quem com
felicitatis
2. De Filio D
pro nobis In
Salvator nos
& de inferno
noscere. his
His cogitatis
cellaria nece
& media
preferim
pluribus su
ritentia , &
sufficiat viam
preceptis D
lo per viam
beat. Por
nicam , ut t
condiscat. q
de necesse b
re opem ,
aberet. T
tati identide
rem , & qua
sunt ; etia
comprehend
suis nosse
rim providis
nimium non
satisverat

necessaria sunt *necessitate medijs* ad salutem, vi-
 delicet de DEO Uno, ac Trino, qui est finis,
 ob quem conditi sumus, & objectum nostræ
 felicitatis in cœlo videndum, & amandum.
 2. De Filio DEI, secunda in Trinitate Persona
 pro nobis Incarnata, qui est Redemptor, &
 Salvator noster. 3. De Cœlo, & præmijs,
 & de inferno, ac pœnis, illis à DEO remun-
 ratore, his à DEO vindice expectandis.
 His cognitio tradenda sunt, quæ sunt ne-
 cessaria *necessitate præcepti*, qualia sunt via,
 & media ad salutem, SS. Sacramenta, ac
 præsertim ea, quæ maximè necessaria, &
 pluribus sunt communia, ut Baptismus, Pœ-
 nitentia, & Eucharistia. Deinde quia non
 sufficit viam scire, & media, instruantur in
 præceptis Divinis, quibus videant, quomo-
 do per viam incedere, & medijs uti de-
 beant. Porrò doceantur orationem Domi-
 nicam, ut tenera hæc ætas à teneris annis
 condiscat, quam non solum deceat, sed pla-
 nè necesse sit, quot diebus Divinam postula-
 re opem, nè extra præceptorum semitam
 aberrat. Tridentini Patres addunt, rudi æ-
 tati identidem inculcandum esse DEI timo-
 rem, & quam majoribus suis debet, obedi-
 entiam; etiamsi enim ambo hæc Decalogo
 comprehendantur; oportet tamen eos di-
 stinctius nôsse id, quod annis illis tam pa-
 rum prævidis magis necessarium est: quod
 nimirum non vivendum sit ipsis suò arbitriò,
 sed reverenter, ac demissè ijs parendum, qui
 tanto

tanto amore de cœlo, & in terra illos regunt, & præsent. Denique ingerendus est parvulis ingens peccati horror, ut vel audito peccati nomine cohorrescant. Et quia primum ferè ætatis immaturæ peccatum esse solet mendacium, plurimum conducit fœditatem hujus vitij inculcare: si enim ad hoc accessus fuerit præclusus, præcludetur eadem operâ aditus ad vitia omnia, ad quæ mendacium vel dux est, vel custos, vel socius. Serviet in hunc finem proposita similitudo, quòd nempe peccatum quodlibet grave animam turpem, & deformem reddat instar dæmonis, gratia verò speciosam instar Angeli. Conducet etiam huc proponere DEUM instar solis ubique præsentis, & malas etiam cogitationes videntis, igne æterno puniendas.

- 62 Q. 3. *An satis sit, si parvuli hæc enumerata, & alia quæ in catecheticis institutionibus continentur, fideli ex memoria reddant? R. nequaquam. Magnus est abusus eorum, qui contenti docuisse symbolum latinè, non explicant populo rudi mysteria fidei, inquit S. v. Parochus. Psttaco similis parvulus, qui catechesim recitare novit, quod memoriâ tenet, non intelligit. Explicanda sunt proinde singula, & quidem ad facilem captum; in quem finem servient similitudines, & comparationes ex typo datis institutionibus Catecheticis excerptæ.*

Q 4. Quid agendum, si parvuli institutionem catecheticaam refugiant? *27* *R.* præter auxilium, & vim coactivam à dominio, ubi fuerit imploratum, subsidium petendum à Parentibus, & Patribus, Matribusque familias, quorum obligatio tum extra, tum pro concione identidem est explicanda, & inculcanda. Serviet in hunc finem Parentibus ob oculos ponere fructum, & solatia è prolium bona, damna verò, & desolationes ex mala institutione oriri solita. Si placidi hi modi, ac mites non profuerint, duriores adhibendi; talis est minari, quòd sacra mysteria illis neganda sint, ac re ipsa illa subtrahere, & negare, cum in tanta diu ignavè se gesserint ingenti suo, & liberorum damno. Quòd si Pastor suã industriã obtinuerit, ut Parentes ipsi liberos suos ad doctrinam sacram manuducant, solatium sui laboris capere poterit non modicum; videbit enim, & id, quod adhuc in ipsis Parentibus rude est, salubriter excoli, & liberos tanto amplius Parentum exemplo, & ope erudiri.

Q 5. Quis modus in agendo cum parvulis adhibendus? *28* *R.* modus hic suavis esse debet, & mitis; laudibus potiùs, promissis, & præmijs alliciendi sunt, quàm verborum aculeis, & invectivis. Inde hallucinantes non traducendi ut stupidi, non increpandi, non terrendi; minimè verò manus in illos corripitendos armanda: nimirum schola hæc, ut promptos habeat discipulos, crudelis esse

R. P. Herzig Man. *B* non

non debet, nec inhumana. Exemplo fit Salvatoris cum parvulis agendi modus: *complexus eos, & manus imponens super illos, benedicebat eos.* Marc. 10. v. 16. Quare cum inquietos aliquos compescere necesse fuerit, id muneri Parochus alteri cedat, nè unquam exasperare frontem ipse debeat. Ipse id unumaget, ut bene animatos in se conservet, quos instruere cupit.

29 Q. 6. *Quid agendum, si tanta institutorum sit multitudo, ut Parochus non sufficiat?* R. utendum est ope eorum, qui in dogmatis instruendis bene eruditi existimantur; qui tamen monendi, ut & ipse mites se, & benignos exhibeant. Curet quoque, ut parvuli commodè affideant, nisi cum querenti respondent, juxta monitum Augustini; ordo decens audientium distractiones, & instruensis fastidium multum imminuet, aut penitus auferet.

30 Q. 7. *Quæ muneris huius pastoralis, tametsi non debita, nullumne nihilominus lucrosa addi possint?* R. ingentis emolumenti fuerit, si Parochus curas suas, & industrias Magistro literario junxerit. Quod primum suavitè dæmon Juliano Apostatæ, ad Religionis Christianæ memoriam abolendam, istud fuit: claudere scholas omnibus Magistris Christianis. Curandum præterea sedulò, ut muneris scholari quàm aptissimi præficiantur, & qui iis ornati sunt dotibus, quas vel Ethnici in ætate teneræ Magistro desiderabant, qui videlicet

delicet nec vit
l. 2. c. 2. Ne
Patrem parv
rit, acque
aspectu, d
plo dictu Sal
fuit parvula
Magnum præ
turus est in reg
nes oricula a
rma. Frustra
& regere poss
dunt.
C
De abe
Q. 1. An
Q. 2. An
Q. 3. An
Q. 4. An
Q. 5. An
Q. 6. An
Q. 7. An
Q. 8. An
Q. 9. An
Q. 10. An
Q. 11. An
Q. 12. An
Q. 13. An
Q. 14. An
Q. 15. An
Q. 16. An
Q. 17. An
Q. 18. An
Q. 19. An
Q. 20. An
Q. 21. An
Q. 22. An
Q. 23. An
Q. 24. An
Q. 25. An
Q. 26. An
Q. 27. An
Q. 28. An
Q. 29. An
Q. 30. An
Q. 31. An
Q. 32. An
Q. 33. An
Q. 34. An
Q. 35. An
Q. 36. An
Q. 37. An
Q. 38. An
Q. 39. An
Q. 40. An
Q. 41. An
Q. 42. An
Q. 43. An
Q. 44. An
Q. 45. An
Q. 46. An
Q. 47. An
Q. 48. An
Q. 49. An
Q. 50. An
Q. 51. An
Q. 52. An
Q. 53. An
Q. 54. An
Q. 55. An
Q. 56. An
Q. 57. An
Q. 58. An
Q. 59. An
Q. 60. An
Q. 61. An
Q. 62. An
Q. 63. An
Q. 64. An
Q. 65. An
Q. 66. An
Q. 67. An
Q. 68. An
Q. 69. An
Q. 70. An
Q. 71. An
Q. 72. An
Q. 73. An
Q. 74. An
Q. 75. An
Q. 76. An
Q. 77. An
Q. 78. An
Q. 79. An
Q. 80. An
Q. 81. An
Q. 82. An
Q. 83. An
Q. 84. An
Q. 85. An
Q. 86. An
Q. 87. An
Q. 88. An
Q. 89. An
Q. 90. An
Q. 91. An
Q. 92. An
Q. 93. An
Q. 94. An
Q. 95. An
Q. 96. An
Q. 97. An
Q. 98. An
Q. 99. An
Q. 100. An

delicet nec vitia habeant, nec ferant. Quint.
 l. 2. c. 2. Nec terrebit labor, si Pastor velus
 Patrem parvulorum se esse debere memine-
 rit, atque hoc affectu eos complexus suo
 aspectu, & inspectione non privaverit, exem-
 plo ductu Salvatoris, cujus sollicita vox:
finite parvulos venire ad me. Marci 10. v. 14.
 Magnam præterea felicitatem Pastor exper-
 turus est in regendo grege sibi credito, si om-
 nes oviculæ à teneris annis ejus voci assueve-
 rint. Frustrà sibi promittet, quòd ducere,
 & regere possit adultos, qui adolescentes non
 duxit.

CAPUT IV.

De aberrantium reductione.

Q. 1. *An obligatio Parochi se etiam ex-
 tendat ad corrigendos, reducendos-
 que aberrantes?* R. affirmativè. *Ad hoc,*
 verba sunt August. de Civit. DEI l. 5. c. 9
*Speculatores, hoc est, populorum prepositi con-
 stituti sunt in Ecclesiis, ut non parcant objur-
 gando peccata.*

Q. 2. *An Parocho in errata subditorum
 inquirendum?* R. non satisfacere eum muneri
 suo, si tantùm ea corrigit, quæ casu ad illum
 perferuntur; sed debet etiam, quantum ho-
 nesti ratio patitur, inquirere, ut providere
 possit; *qua enim,* sensus est D. Gregorij apud
 Valent. 2. 2. Disp. 3. q. 10. p. 2. *potest esse pastoris
 excusatio, si luxuriosos comedat, & pastor nescit.
 Qui habet spiritualiter curā alienius, debet eñ*
 B 2 *inqui-*

inquirere ad hoc, ut corrigat de peccato. S. Thom. 2. 2. q. 33. a. 2. ad 4. non est expectandū pastori, dum eum quatrat ovis amissa; opus est perditam vel per avia, & devia quatere.

33 Q. 3. *An dubia quoque Parocho corrigenda? R. affirmativè, cum Patri liceat suspicari, ubi id fratri non licet; nec enim periculum est, nè Pater amans suspiciones illas suas non referat in bonum filiorum.*

34 Q. 4. *An Parochum excuset metus damni gravis sibi imminenti? R. licet metus talis, exceptis paucis casibus, excuset alios, Parochum non excusat; nec enim pastoralis muneri facit satis, qui lupo jam gregem aggresso resistit: etiam venienti obviam procedendum. Mercenarij est fugâ se subducere, cum videt lupum venientem, ne vitam exponat discrimini; *videt lupum venientem, & fugit* Joan. 10. v. 12.*

35 Q. 5. *An corrigere teneatur, cum spes verisimilis aliquid proficiendi non affulget? R. affirmativè cum Rich. 4. D. 19. a. 2. q. 1. Correctio enim Parochi paterna potius est, quàm fraterna, atque ut talis non ad corrigendum tantum, sed etiam ad docendum refertur. Tunc solum valebit excusatio, cum plus ex admonitione mali timendum est, quàm boni sperandum, eum duntaxat, quem corrigere cupit exasperando. S. Thom. 2. 2. q. 33. a. 6. Ex quo patet minus excusari eos, qui dissimulando aliquid sperant, vel dissimulando affectum, quo in errantes aguntur,*

conservare, & perniciosè ostendere volunt.
Ve pastoribus israel! ita loquitur DEUS per
per Ezechielem c. 34. v. 2. *erraverunt greges
mei in cunctis montibus, & non erat, qui re-
quireret, non erat, inquam, qui requireret.
Consentire videtur erranti, qui adrefecanda,
que corrigi debent, non occurrit d. 83. c. con-
sentire.*

*Q. 6. An quandoque correctio publica ad-
hibenda e. g. in concione? R. si peccata ita u-
nius sunt propria, ut ali. similia planè non ad-
mittant, correctio publica omnino non expe-
dit: quia tunc ita non sanaret corrigendum,
ut malum ejus longè vehementiù exaspera-
ret; nec alium effectum sortiretur, quàm
quòd minùs debita fierent applicationes, v. g.
ut maritus audiens conjugem reprehendi, id in
conjugem quadrare diceret, conjux in mari-
tum. Si verò plures certo peccati genere de-
linquere soleant, publica quoque correctio
plerumque non expedit, occasio èn que com-
muniter prabet, ut & hìc, quæ v. g. maritus
reprehendi audit, in conjugem quadrare di-
cat, conjux in maritum, herus in servum,
servus in herum. Tunc ergo solùm publica
correctio utilis est cùm alicui criminati omnes,
aut plerique sunt obnoxij. *Ipse corrigenda
sunt coram omnibus, que peccantur coram om-
nibus. II. q. 1. c. si peccaverit.**

*Q. 7. Quotplex sit correctio? R. eam esse
duplicem, altera est justitia, quæ magis pœna
est, quam remedium, perinetque ad forum*

externum, altera est *charitatis*, utpote ad delinquentis bonum animæ ordinata, & ideò modo longè diverso adhibenda, spectatque ad Pastores. Ex quo sequitur, talem correctionem esse debere opus geminæ Virtutis, *charitatis* scilicet, & *prudentiæ*: principaliter quidem est actus charitatis quasi imperantis, prudentiæ verò secundariò quasi exequentis, & dirigentis. Doctrina est Angelici in Epist. ad Gal. c. 1. Utraque suadet, ut Parochus, dum corrigit, mansuetudinis constanter meminerit. *Si praoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Sen. de elem. c. 2. Etiam bruta, quæ ad serviendum nata sunt, ut mansuetata, redeunt tamen ad indolem, & furorem, dum præter morem severiùs, & acerbìus habentur: *Suspendite verba, producite ubera*, verba sunt, quibus Pastores dulcissimus Bernardus alloquitur Serm. 23. in Cant. Excipe, nisi admonendus contumax sit: tum enim non obiter admonendus, nec delicatè palpandus. Paucis: curam Parochi plestro similem esse oportet, quo omnes chordæ, ut melos edant harmonicum, tangendæ sunt, sed non eodem modo: nec eodem tempore, sed spectandum prudenter tempus opportunum.

38 Q. 8. *Quid agendum, si admoniti delictorum suorum excusationes, & prout in primo delicto Prota parentum actum est, in alios delicta rejiciant?* R. Rectè tunc agetur, si initio ostendatur non improbari ejusmodi excusationes ad.

addendum tamen, non idcirco non teneri eos auferre hanc sermonum occasionem. Si tamen cuncta sint perspecta, suaviter indicanda indicia notitiæ, ut iisdem ad agnitionem perducantur, ac ubi confessi fuerint, remedium competens corrigendo adhibeatur.

Q. 9. *Quid agendum, si veritas odium pariat, & a reprehensis reprehendens corripitur, vel iradueatur?* 39
 Cavendum, ne unquam cum huiusmodi hominum genere velut ad singulare certamen descendatur, neve illi ut adversarij tractentur. *Nolite quasi inimicum existimare, sed corripite sicut fratrem* 2. ad Thess. c. 3. v. 15. Cogitet corripiens, ubi correptus ad agnitionem rediverit, veritatem, quæ prius odium pepererat, paulò post gratiam parituram, sobolem illam matre sua non indignam. Moneantur deinde ejusmodi homines, non alio judicio magis prodi pessimam peccantium conditionem, quàm correctionis impatientiâ; hanc enim luculento argumento esse, non peccare eos impetu subito abreptos, sed assuetudine, & malitiâ, quæ callum factè obduxerit, *qui odit correctionem, vestigium est peccatoris*, Eccles. 21. v. 7.

Q. 10. *Quid si & hoc modo non proficiat?* 40
 9. unum, alterumve post mensem denuo monendus est, qui periclitatur, sæpe peccans admonitus cervum imitatur, qui telo læsus, non statim prosternitur, sed telum

visceribus infixum ad spelæum secum defert, in quo non diu post expirat. Perpendit nimirum correptus correptionem domi, donec de vita in melius mutanda cogitet; aut saltem decernit cautiùs deinceps se gerere. Unde tametsi hærentem in visceribus pestem non ponat, contagionem saltè tollit. *Dixisti semel, & non audivit, dicibus, & ter, & roties, donec persuaseris.* Ità Os aureum hom. 16. ad Pop. Antioch.

- 41 Q. 11. *Sed quid si omnes adhortationes omnino nihil proficiant?* R. si peccatores necdum publicè infames sint, ardentius imploretur DEI auxilium: *nemo enim potest corrigere, quem ille despexerit* Eccl. 7. v. 14. nec desperet, animum adamante licèt duriorè tandem cessurum, & expugnandum; si verò ex subditis non nemo ita depudit, ut suum sibi delictum gloriæ ducat (quo ex numero sunt, qui concubinas publicè alunt, aut quæ flagitiò suò vivunt, ut concubinæ ac meretrices publicæ) agendum per superiores; & siquidem spes aliter emendandi non est, à gremio rescindantur; interim verò sacròrum mysteriorum usu fortiter prohibeantur. Scabiosa ovis à caulis repellenda, nè tota pecora corrumpantur, putrescant, intereant.

- 42 Q. 12. *An obligatio pastoris se etiam extendat ad intima subditorum pernoscenda?* R. negativè: hoc enim factu vix possibile est. Satis proinde habebit singulos nôsse in ijs, quæ sub sen-

senium cadunt, curarēque, ne in his officium ulla ex parte negligatur. *Diligenter agnosce vulvum pecoris tui.* Prov. 27. v. 23. non dicit cor, sed vulvum.

CAPUT V.

De discordiarum compositione.

Q. 1. *Quotuplex sit discordia, qua in 48
parochia nasci potest?* R. eam esse du-
plicis generis; alia enim *civilis* est propter
emolumenta, alia *criminalis* propter acce-
ptas injurias: ad utramque sedandam obliga-
tur Parochus.

Q. 2. *Quod utrique remedium?* R. reme- 44
dium commune utrique est, celeriter ad eas
sedandas advolare: tempore enim crescit
ira, obfirmantur animi, auferuntur injuriæ,
quibus se mutuò partes lacerant. Conve-
nit proinde, ut Pastor accurrat, antequam
dissidia quatuor inter muros nata propagen-
tur in publicum. *Laudemus*, aiebat sapiens
Eccl. 44. v. 6. *homines divites in virtute
pacificantes in domibus suis.*

Q. 3. *Quid celeriter accurrenti Pacifica- 48
tori observandum?* R. summè necessarium es-
se, ut arbiter, & sequester sit neutri partium
adjunctus; libra sit, cujus lances sunt æqua-
lis ponderis. Hinc non ferat sententiam,
nisi priùs partem utramque patienter audi-
verit, moramque indulgeat illi, qui furore

agitatus, & perturbatus, nondum sui est potens. Sic animos utriusque partis non difficulter demerebitur.

46 Q. 4. *Quid in Civilibus causis speciatim attendendum?* R. inducere oportet discordes, ut totius causæ arbitrium uni alicui permittant, qui utrique partium acceptus sit, sponfione etiam legitimis tabulis firmata, ejus sententiâ sinè ulla appellatione standi. Præterea suadere convenit rectè spectatis commodis utriusque, meliorem esse compositionem mediocrem, quàm litem pendentem ob sumptus graves, qui semper sunt certi, cùm dubia sit victoria, quæ si etiam obtineatur, sumptus sæpe vix æquat, qui in Advocatum, Solicitatores, Referentes, Patronos impenduntur; quia hi causas, quas citò finire deberent, sæpe sæpius fovent in fundum, ex quo vivunt. Curet proinde, ut dicant, quod amicos Job post longam contentionem dixisse legimus: *judicium eligamus nobis, & inter nos videamus, quid sit melius.* Job 34. v. 3.

47 Q. 5. *Quid in Criminalibus contentionibus sedandis præstandum?* R. permittendum, ut offensi non nihil dolori suo indulgeant; audiendi, cùm injuriæ acceptæ magnitudinem, & facinus adversarij indignum narrando exaggerant, dum cesset perturbatio. Præferenda tunc vultûs serenitas, adhibenda verborum suavitas, in dandis consilijs, & remedijs, præcipuè cum ijs, qui partium discordium

dium sunt duces. Apud multos vindictę cupidus proficit interrogatio, an ipsi, si DEUM offenderunt, vel offenderent, similiter DEUM vindicem experiri vellent? uti & si oratio Dominica in mentem revocetur, in qua inter cetera petitur: *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos*, Porro ut tantò faciliùs dissidia componantur, crebrò pro concionibus explicanda sunt mala odiorum, & bona pacis, detonandum præprimis in eos, qui infami, & turpissima consuetudine inimicitias seminare silent narrando partium, quid altera, & alteri quid illa dixerit, vel fecerit. *Sex sunt, que odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus, cum videlicet, qui seminat inter fratres discordias.* Prov. 6. v. 16. *Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis, & susurrone sublato, jurgia conquiescent.* Prov. 26. v. 20.

